Naujai tiesiamų tinklų vietose tranšėjos žvalgytos iki 80–90 cm gylio. Archeologinis sluoksnis čia nefiksuotas, tačiau išmestose žemėse surasta archeologinių radinių. Rekonstruojamų tinklų vietose tranšėjos žvalgytos iki 1,6–3,3 m gylio. Darbų metu kelis kartus griuvo tranšėjų sienelės. Po šių incidentų atsidengė ir buvo užfiksuoti giliau nei 1 m gylyje esantys archeologiniai sluoksniai.

2017 m. sklype Arklių g. 10 vykę archeologiniai tyrimai patvirtino 2016 m. kasinėjimų išvadas, papildė naujais duomenimis turimas žinias apie sklypo apgyvendinimo raidą. Turima informacija leidžia teigti, kad sklype iki 0,75–1,1 m gylio yra XIX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje susiformavę sluoksniai, kuriuose pasitaiko ir ankstyvesnių, XVI a. II pusės – XIX a. radinių. Giliau, 0,9–2,25 m gylyje, yra išlikęs XVI–XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis.

Tyrimų metu surinkti 159 radiniai perduoti saugoti į LNM.

Arklių St. 10

In 2017, an investigation (one 5.1 m^2 test pit) was conducted at Arklių St. 10, Vilnius. After excavating the test pit, roughly 92 m^2 were surveyed (Fig.1). The excavation of the test pit determined that 19th–early 21st-century layers had formed down to a depth of 90 cm in the plot. Below them, a second half of the 17th–18th-century cultural layer was recorded at a depth of 0.9–1.3 m and contained isolated structural ceramic and household pottery finds. Under it, a 20–30 cm thick layer of black soil, which contained roots and abundant 16th–17th-century finds: structural ceramics, household pottery, animal bones, and, to a smaller extent, glass and metal artefact fragments, was excavated at a depth of 1.15–1.65 m (Figs. 2–3). This layer dates to the late 16th–first half of the 17th century.

Deeper still, a 50 x 30 cm pit was recorded down to a depth of 2.7 m (Fig. 4). Its fill contained three fragments of structural ceramics and household pottery, on the basis of which the pit was dated to the second half of the 16th–first half of the 17th century. This pit destroyed the adjacent earlier archaeological layers, in which only animal bones were found.

In 2017, the investigation on the plot at Arklių St. 10 augmented the available knowledge about the evolution of the plot's habitation. A valuable 16th–18th-century cultural layer with contemporaneous finds has survived below a depth of 90 cm in the plot.

Atas Žvirblys

Pylimo gatvė 47 / Gėlių gatvė 2

2017 m. spalį Vilniuje, Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) teritorijoje, Pylimo g. 47 / Gėlių g. 2 namo vidiniame kieme ir teritorijoje į PR nuo jo atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Jų metu ištirtas vienas 2,5x2 m (5 m^2) dydžio šurfas ir atlikti žvalgymai 37 m ilgio tranšėjoje iki 0,7–1,05 m gylio.

2006–2007 m. Pylimo g. 47 / Gėlių g. 2 pastato viduje archeologinius kasinėjimus vykdė I. Vosyliūtė. Jų metu ištirtas bendras 90 m^2 plotas, užfiksuotas 3,04–3,52 m storio kultūrinis sluoksnis (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 388–389; *ATL 2007 metais*, 2008, p. 445–448). 2016–2017 m. Pylimo g. 47 / Gėlių g. 2 pastato viduje detaliuosius tyrimus atliko šio straipsnio autorius. Jų metu iki įžemio ištirtos dvi patalpos (bendras 40,59 m^2 plotas), aptiktas iki 3–3,2 m storio kultūrinis sluoksnis (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 425–430).

2017 m. tirtame šurfe kultūrinio sluoksnio storis siekia 3,1–3,2 m. Iki 0,85–1 m gylio yra

1 pav. Šurfo vaizdas iš ŠR. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 1. The test pit, as seen from the NE.

susiformavęs XIX–XX a. sluoksnis. Jį suardo XX a. II pusėje iki 1,4 m gylio iškasta dujotiekio trasa. 0,85–2 m gylyje tirtas 5–7 horizontų kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVII a. – XIX a. pradžia. Jį sudaro keli griuvenų, degėsių ar molio ir juodų žemių sluoksniai (1 pav.). Viršutinis, 0,8–1,32 m gylyje tirtas juodos žemės su pavienėmis rausvų plytų griuvenomis horizontas datuotas XVIII a. – XIX a. pradžia. Jį tiriant rasta XVIII a. būdingų lėkščių duženų, XVI a. pabaigai – XVII a. būdingų plokštinių koklių fragmentų, geležinių dirbinių (pasaga, vinys). Iki 2,1 m gylio tirtame 5–25 cm storio juodos žemės horizonte rastas smulkus XVI a. vidurio (?) polichromine glazūra dengto plokštinio koklio fragmentas, skaidraus stiklo taurės pėda, XVI a. II puse – XVII a. I puse datuojamos glazūruotos buitinės keramikos fragmentų, gyvulių kaulų. Sprendžiant pagal vėlyviausius radinius, sluoksnis galėjo susiformuoti XVII a. Tirtų horizontų stratigrafinis išsidėstymas rodo, kad lėtesnius kultūrinio sluoksnio formavimo etapus keisdavo statybų ar pastatų griovimų laikotarpiai. Juos galima sieti su istoriniuose šaltiniuose minimomis 1715, 1751, 1776, 1799 m. datomis, kai pasikeitus sklypo šeimininkams vyko statybos, arba su 1817 m. paminėtu čia siautėjusiu gaisru. Kultūrinio sluoksnio horizontas, kurio apačia pasiekta 2,1 m gylyje, sietinas su XVII a. II puse, kai Vilniaus miesto tarėjas J. Stročinskis šioje vietoje buvo pastatęs didelį medinį namą (*VAA*, f. 1019, b. 4792, p. 4–14).

1,6–3,2 m gylyje fiksuotas 2–4 horizontų kultūrinio sluoksnio klodas, datuojamas XVI a. – XVII a. I puse. Gruntas šiame gylyje buvo maišytas, radinių nedaug, vietomis pasitaikė sutrūnijusios medienos. Rasta keletas žaliai glazūruotos ir neglazūruotos žiestos buitinės keramikos fragmentų, puodyninio – dubeninio koklio nuolauža, pavienių gyvulių kaulų, kalto, peilio geležtės ir vinių fragmentų. Pagal surinktą informaciją galima spręsti, kad tirti horizontai buvo suformuoti per gana trumpą laiką, tikėtina, kad šurfe fragmentiškai užfiksuotas didesnės duobės kraštas. 3,1–3,2 m gylyje pasirodė įžemio – geltono smėlio paviršius.

Vėlesniame darbų etape vyko žvalgymai iki 0,7–1,05 m įgilintos tranšėjos vietoje. Fiksuoti XIX–XXI a. sluoksniai su pavieniais archeologiniais radiniais. Dalis žvalgytame grunte aptiktų radinių datuojami XVI–XVII a.

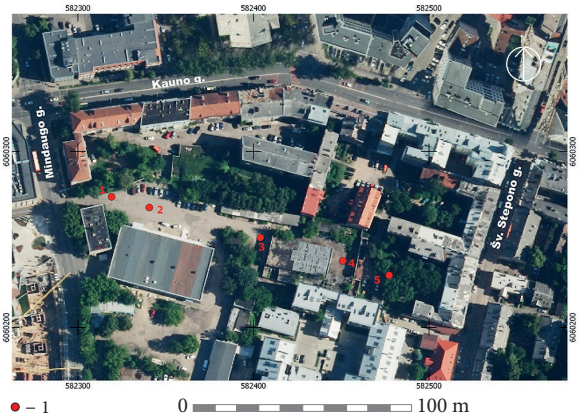
Nors 2017 m. vykdyti nedidelės apimties tyrimai, jų metu išryškėjo čia esančių kultūrinių sluoksnių pobūdis, surinkti duomenys papildė turimas žinias apie kvartalo, susiformavusio už miesto gynybinės sienos, raidą. Nustatyta, kad užfiksuoti XVI–XVII a. I pusės sluoksniai daugiausia yra supiltinio pobūdžio, negausūs radinių. Jų susiformavimą galima sieti su miesto gynybinės sienos ir su ja susijusių įtvirtinimų įrengimu bei priežiūra. XVII a. II pusės – XIX a. pradžios sluoksniai rodo čia buvusią intensyvią ūkinę veiklą, statybas ir gaisrus.

Tyrinėjimų metu surinkti 133 radiniai perduoti saugoti į LNM.

Pylimo St. 47 / Gėlių St. 2

In 2017, an investigation (one 2.5 x 2 m (5 m^2) test pit (Fig.1) and a watching brief in a 37 m long utility trench down to a depth of 0.7–1.05 m) was conducted in the inner courtyard of the house at Pylimo St. 47 / Gėlių St. 2, Vilnius. The excavation of the test pit revealed that the cultural layer at this location is 3.1–3.2 m thick. A 19th–20th-century layer has formed down to a depth of 0.85–1 m and a 17th–early 19th-century layer of 5–7 horizons of rubble and black soil at a depth of 0.85–2 m. The collected data shows that the excavated layers may be connected with the dates: 1715, 1751, 1776, 1799, and 1817, which are mentioned in historical sources as times when construction and fires occurred on the plot.

A 16th–first half of the 17th-century cultural layer with 2–4 horizons and isolated finds was recorded at a depth of 1.6–3.2 m. The collected information shows that a pit, the excavation of which was not continued owing to the limited extent of the investigation, existed at this location.

1pav. Tirtų šurfų planas: 1 – 2017 m. tirtų šurfų vietos. A. Žvirblio brėž.

Fig. 1. Plan of the excavated test pits: 1 – 2017 test pit locations.

Atas Žvirblys

Mindaugo gatvė 42

2017 m. rugpjūčio–lapkričio mėnesiais Vilniuje, Mindaugo g. 42 sandėlio aplinkoje, numatytų tiesti naujų vandentiekio, nuotekų ir šilumos tinklų trasų vietose atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Jų metu ištirti 4 2x1 m ir vienas 2x1,5 m dydžio šurfas. Bendras ištirtas plotas siekė 11 m^2. Pabaigus tyrimus apie 59,4 m^2 plote vykdyti žvalgymai. Vieta, kurioje vyko tyrimai, apėmė 3 aikšteles (kiemus) tarp Kauno, Mindaugo ir Šv. Stepono gatvių (1 pav.). Šios teritorijos reljefas yra nelygus: tarp Mindaugo ir Šv. Stepono gatvių yra kalva, kuri XVI–XVIII a., tikėtina, skyrė istorinį Rūdninkų priemiestį nuo kapinių teritorijos dabartinėje Mindaugo gatvėje.

Apie šioje Vilniaus dalyje buvusias kapines žinome iš 2009–2011 m. vykusių archeologinių tyrimų rezultatų. Per 3 tyrimų sezonus sklype Mindaugo g. 27 ir 27A ištirtas 1793,5 m^2 plotas. Jų metu nustatyta, kad tirtame plote susiformavęs 0,7–1,9 m storio XVI a. III ketvirčio – XX a. kultūrinis sluoksnis. Tyrimų metu aptiktos XVI a. II puse datuojamos kapinės, per kelerius metus surasti ir ištirti 179 palaidojimai (*ATL 2009 metais*, 2010, p. 150–153; *ATL 2010 metais*, 2011, p. 148–151; *ATL 2011 metais*, 2012, p. 172–175). Arčiausiai minėtų kapinių tyrinėtas šurfas 1.

Šv. Stepono g. 25 namo kieme (šurfo 5 tyrimų vieta) tyrimų aplinka patenka į istorinio Rūdninkų priemiesčio teritoriją, kuri dar vadinta Šv. Stepono priemiesčiu. Priemiestis formavosi nuo XV a. kaip siaura, ilga gyvenvietė šalia Rūdninkų kelio, XVI a. pradžioje pastačius Vilniaus miesto gynybinę sieną, ši teritorija liko už miesto vartų. XVIII–XIX a. I pusėje čia išliko